

21.12.2017

Sisäministeriö
Sari Mustila, sari.mustila@intermin.fi
kirjaamo@intermin.fi

Diaarinumero: SMDno-2016-1495

Aihe: SMDno-2016-1495 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Tietoa RAKLI ry:stä

RAKLI kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset julkisen ja yksityisen sektorin ammattimaiset toimijat, jotka kattavat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajat, rakennuttajat ja käyttäjät sekä näiden ammattimaiset edustajat. RAKLI jäseni-
neen varmistaa, että Suomessa on tilaa hyvälle elämälle.

LAUSUNTO

Koemme erittäin tärkeäksi Suomen turvallisuuden ja elinkelpoisuuden. Osallistumme mielellämme yhteistyöhön, jonka tavoitteena on rakennettua ympäristöä koskeva turvallisuuden edistäminen.

Lakiluonnoksen kohdat 71 § ja 75 §

Olisimme toivoneet mahdollisuutta osallistua luonnoksen valmisteluun. Kiitämme annetusta mahdollisuudesta antaa lausunto.

RAKLI pitää oikeansuuntaisena, että väestönsuojien rakentamisvelvoitetta muutetaan laki-
luonnoksessa esitetyiltä osin. Esitetyt muutokset eivät kuitenkaan ole riittäviä vaan RAKLI:n
näkemyksen mukaan väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta olisi perusteltua luopua pää-
sääntöisesti kokonaan. Mikäli näin ei tehdä tulisi esittää ainakin keskeisimmät konkreettiset
uhka- ja vaaratilanteet kytkettyinä käytännön valmiustason nostamis- ja suojautumistoi-
menpiteisiin, joiden perusteella väestönsuojien rakentamista Suomessa edelleen edellyte-
tään, toisin kuin liki kaikissa vertailukelpoisissa maissa.

21.12.2017

Väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta ja velvoitteen perusteluista

Lakiluonnoksessa esitetyt kevennykset Väestönsuojien rakentamisvelvoitteeseen sekä lakiluonnoksessakin mainitussa 6.12.2017 voimaan tulleessa Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa väestönsuojien rakentamista koskeneet muutokset eivät nähdäksemme riittäväällä tavalla toteuta pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman tavoitetta väestönsuojien rakentamisvelvoitetta koskevista normitalkoista. Ensisijainen tapa toteuttaa hallitusohjelman kirjausta rakentamisen normitalkoista olisi muuttaa pelastuslakia niin, että väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta luovuttaisiin.

Väestönsuojia rakennetaan maailmassa Suomen lisäksi Sveitsissä, Albaniassa ja Israelissa. Sen sijaan esimerkiksi Virossa ei vastaavaa velvoitetta ole ja Tanskassa kunnat saavat uhka-arvion perusteella päättää vaativatko väestönsuojien rakentamista. Miksi Suomen tilanne poikkeaa niin ratkaisevalla tavalla muista maista, että väestönsuojien rakentamisvelvoite olisi edelleen perusteltu?

6.12.2017 voimaan tulleen Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen perusteluissa todettiin, että kiinteistökohtaisten väestönsuojien rakentamisen jatkaminen sotilaallisiin uhkiin vaarautumiseksi on menettänyt merkityksensä. Vastaavasti nyt lausuntokierroksella olevassa lakiluonnoksessa todetaan, että "ei ole esitettävissä näkökohtia, jotka puoltaisivat väestönsuojien rakentamisen keventämistä entisestään." RAKLI:n näkemyksen mukaan väestönsuojien rakentamisvelvoite edellyttää avointa keskustelua, jossa myös sääntelyn kustannuksien maksajille tuotaisiin esille myös ne todelliset perusteet, joilla velvoitetta edelleen perustellaan. Pelastuslain 76 § mukaan väestönsuojat on voitava ottaa käyttöön 72 tunnissa. Perustelu kaivattaisiin esimerkiksi sille mitkä ovat nykyaikana 72 tuntia etukäteen tiedossa olevat realistiset uhkakuvat, joiden yhteydessä väestönsuojelua ei olisi mahdollista toteuttaa evakuoinneilla vaan nimenomaan väestönsuojat olisivat oikea ratkaisu. Lähtökohteisesti on vaikea nähdä, että 72 tunnin käyttöönottoajalla hyödynnettävät väestönsuojat ja yllättävät uhkatilanteet sopisivat hyvin yhteen.

Väestönsuojien rakentamista rakennusoikeuden lisäksi perustellaan sillä, että se yhdenmukaistaa monella paikkakunnalla jo voimassa olevan käytännön koskemaan kaikkia maanpäällisiä väestönsuojia, ja että näissä tapauksissa muutoksen myötä kasvavasta huoneistoalasta saatava tuotto kompensoisi väestönsuojien rakennuskustannuksia. Kuntakohtaisten tulkintakäytäntöjen yhdenmukaistaminen on perusteltua. Koska nyt lainsäädännön tasolle lisättäväksi ehdotettu käytäntö on jo käytössä monilla paikkakunnilla, ehdotettu muutos ei varsinaisesti toteuta hallitusohjelman kirjausta kustannuksia keventävistä normitalkoista. Kustannusten kompensointi siirtämällä väestönsuoja rakennusoikeuden ulkopuolelle ei käytännössä kevennä ratkaisevasti väestönsuojan rakentamisen aiheuttamaa suhteellista haittaa ja kustannuksia. Asuntojen omakustannusvuokrissa kaikki rahoitus- ja ylläpitokustannukset jaetaan huoneistoalan suhteessa. Huoneistoalan kasvu kasvattaa myös väestönsuojan kokoa ja kustannuksia. Lakimuutos ei siis kompensoisi väestönsuojien rakennuskustannuksia. Aasukkaat joutuisivat jatkossakin kustantamaan vuokrissaan väestönsuojat, jotka lakiluonnoksen perusteluiden mukaan on siis tulkittavissa tarpeettomiksi.

21.12.2017

Lakiluonnoksessa todetaan väestönsuojien määrä ja todetaan, että 50 kunnassa (170 000 yhteensä asukasta) ei ole lainkaan väestönsuojapaikkoja ja 285 kunnassa (yhteensä 1,9 miljoonaa asukasta) on paikkoja alle puolelle. Tämä ei kuitenkaan välttämättä toimi perusteluna väestönsuojien rakentamisvelvoitteelle: vaikka osassa kunnissa on niukasti paikkoja suhteessa asukasmäärään, tämä ei kuitenkaan korjaannu väestönsuojien rakentamisvelvoitteilla, jos näihin kuntiin ei rakenneta uusia rakennuksia, joihin velvoitetaan väestönsuojia. Jos kyseiset kunnat ovat esimerkiksi muuttotappioalueilla tai vahvasti pientalovoittoisia, niihin ei synny uusia väestönsuojia riippumatta niiden rakentamisvelvoitteesta. Lisäksi voi perustellusti kysyä, missä määrin tällaiset kuntiin kohdistuu uhkia, jotka perustelisivat väestönsuojien rakentamista. Vastaavasti hallituksen esityksessä maankäyttö- ja rakennuslain muutokseksi (HE 85/2017) todettiin, että esimerkiksi Helsingissä on 750 000 väestönsuojapaikkaa, eli enemmän kuin asukkaita. Tällöin niiden lisärakentaminen ei välttämättä ole perusteltua, etenkin jos myös naapurikunnissa on runsaasti paikkoja suhteessa asukasmäärään. Väestönsuojien rakentamisvelvoitetta ei voi perustella suojapaikkojen kokonaisuudella huomioimatta olemassa olevaa väestönsuojakantaa ja alueellista rakentamistilannetta.

RAKLIn näkökulmasta on erikoista, että lakiluonnoksen vaikutusten arvioinnissa nostetaan niin voimakkaasti esiin väestönsuojien rakentamisen ja ylläpidon työllistävä vaikutus, sekä kotimaisten referenssien vaikutus vientitoimintaan. Lakiluonnoksessa kuitenkin todetaan, ettei näihin ole vaikutusta, kun luonnokseen ei sisälly merkittäviä muutoksia väestönsuojien rakentamisvelvoitteeseen. Väestönsuojarakentamisen mahdollinen työllistävä vaikutus tai vaikutus yritysten vientiedellytyksiin ei ole sellainen seikka, jonka perusteella laajamittaista väestönsuojien rakentamisvelvoitetta voidaan perustella. Väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta luopuminen lisäisi asuntotarjontaa ja muuta hyödyllistä ja tuottavaa rakentamista ja vahvistaisi niiden myötä hyvinvointia, kansantaloutta ja kilpailukykyä.

Koska väestönsuojien rakentamista tukeva työllisyysnäkökulma nostetaan vaikutusten arvioinnissa esiin, niin RAKLIn mielestämme olisi perusteltua tasapuolisuuden nimissä huomioida myös sen lukuisat negatiiviset vaikutukset niin yritysten ja kotitalouksien asemaan kuin julkiseen talouteenkin. Väestönsuojarakentaminen nostaa rakentamisen kustannuksia. Lakiluonnoksen mukaan kustannuksia nostava vaikutus on asuntorakentamisessa sellaisenaan noin 30 euroa neliöltä. Tämä luku tuntuu pieneltä ja vanhalta tiedolta, koska RAKLIn selvitysten mukaan kustannusvaikutukset ovat pikemminkin n. 60 euron luokkaa asuinneiliötä kohti. Lisäksi on huomioitava, että asumistiheyden kasvaessa ja asuntojen keskikoon pienentyessä väestönsuojien rakentamisen suhteellinen kustannusvaikutus on pikemmin nousemassa kuin vähenemässä. Lisäksi on huomioitava, että väestönsuojien rakentamisvelvoite on vain yksi niistä lukemattomista viranomaisvelvoitteista, jotka nostavat rakentamisen kustannuksia. Tällä on negatiivinen vaikutus kiinteistöjä rakennuttavien ja omistavien yritysten asemaan.

21.12.2017

Lakiluonnoksen perusteluissa otetaan esille, että väestönsuojiiin käytetty tila on hyödynnettävissä muuhun käyttöön. Kuitenkaan ei oteta esille sitä, että väestönsuojatila on hyödynnettävissä yleensä vain yhteen käyttötarkoitukseen. Kiinteistöalalla voimistuu jatkuvasti trendi tilojen toiminnallisen elinkaaren lyhenemisestä. Kerran rakennettua kiinteistöä ja sen tiloja käytetään kiinteistön elinkaaren aikana useisiin eri käyttötarkoituksiin, jolloin tiloista saadaan liiketaloudellisesti ja kansantaloudellisesti paras hyöty irti. Väestönsuojien rakentamiseen käytetyllä kululla rakennettu tila ei samalla tavalla ole hyödynnettävissä tuottavasti koko elinkaaren aikana, mikä lisää väestönsuojien rakentamisen todellista kustannusvaikutusta koko kiinteistön elinkaaren aikana. Sama kulu olisi mahdollista käyttää huomattavasti tuottavammin toisaalla siten että se poikisi hyvää koko kansantaloudelle kiinteistön koko elinkaaren aikana. Väestönsuojien rakentamisen todellisten hyötyjen ja haittojen osalta olisi tärkeää kuunnella myös väestönsuojien laskun maksavien kiinteistönomistajien kantoja ja kuten todettua väestönsuojien rakentamisen negatiiviset vaikutukset ja kustannukset koko kiinteistöjen elinkaaren ajalta tulisivat olla lakiehdotuksen perusteluissa paljon vahvemmin esillä.

Lakiluonnoksen kohdassa 3.3. todetaan väestönsuojarakentamisen ympäristövaikutuksista: *"Väestönsuojien rakentamisen ympäristövaikutuksia ei voida pitää merkittävänä verrattuna muun rakentamisen ympäristövaikutuksiin. Väestönsuojilla on käytännössä aina myös normaaliolojen käyttötarkoitus"* Useassa yhteydessä mm. säädösympäristön kehittymiseen liittyen korostetaan rakentamisen ja rakennetun ympäristön merkitystä energian kokonaiskulutukseen ja kasvihuonepäästöihin Suomessa. Kuitenkin tässä yhteydessä väestönsuojiiin liittyen vaikutuksia on verrattu vain muuhun rakentamiseen, eikä päästöjen kokonaisuuteen nähden. Väestönsuojarakentamisen ympäristövaikutusten arvioinnissa tulisikin ottaa laajempi näkökulma, mitä nyt perusteluissa on esillä. Kohdassa myös korostetaan, että väestönsuojilla on aina normaaliolojen käyttötarkoitus. Ympäristönäkökohtien osalta merkittävää on, miten kyseisten käyttötarkoitusten tilat muuten toteutettaisiin, jos rakennushankkeeseen ryhtyvällä olisi asian suhteen valinnanvapaus.

Lakiluonnoksen kohta 96 §

RAKLI näkee hyvänä, että hallituksen esityksen mukaisesti pykälän sisältöä selkeytetään sen osalta, milloin pelastuslaitoksella on oikeus erheellisestä paloilmoituksesta laskuttaa. Laskutusoikeuden syntymisen tulee olla yksiselitteinen. Muutoksen ansiosta vältetään turhia oikeudenkäyntejä pelastuslaitosten laskutusoikeuteen liittyen.

RAKLI ry

Mikko Somersalmi
tekninen johtaja